

Een subtiele oplossing

Uwist het vast nog niet, daarom vertel ik het u nog maar eens: door onze bijzondere rechtsstatelijke positie profiteren wij, notarissen, van verschillende privileges die ons door de staat zijn gegeven, zoals onze domeinmonopolies. In samenhang met de beroepsregulering die de orde grotendeels in de hand heeft, kunt u zo uw inkomen verwerven vanuit werkzaamheden die u met uitsluiting van anderen mag verrichten. Dit is de grondslag voor het kabinet voor het wetsvoorstel Doorberekening kosten van toezicht en tuchtrechtspraak. Want hierdoor is het, aldus de memorie van toelichting, voor ons immers een fluitje van een cent het inkomen voor onze medewerkers en onszelf te vergaren.

PROFIJTBEGINSSEL

Willibrord Davids, oud-president van de Hoge Raad, ziet dat net als ons toch een tikkeltje anders. Door de marktwerking in onze beroepsgroep gecombineerd met een behoorlijk vrij vestigingsbeleid zijn er volgens hem zoveel deelnemers op de toegekende domeinen werkzaam dat de term 'monopolie' misplaatst lijkt. Terwijl er daarnaast sprake is van serieuze pogingen van andere beroepen om op onze domeinen in te dringen.

Maar dat is niet de enige kritiek op het geformuleerde profijtbeginsel dat doorberekening zou rechtvaardigen. De kern van het domeinmonopolie ligt in het feit dat er sprake is van een uitbestede overheidstaak. Dit omdat de staat vindt dat bepaalde rechtshandelingen niet zonder deskundige rechtskundige bijstand mogen worden verricht. De notariële tussenkomst zorgt voor rechtszekerheid en, daarmee verbonden, rechtsbescherming van de burger in hun onderlinge relatie en in relatie tot de overheid. Het notariaat draagt zo bij aan een soepel verlopend rechtsverkeer. Dit is een voorwaarde voor economische voorspoed, vermindert de druk op de rechtspraak en levert daarmee de maatschappij als geheel voordeel op. Ook de Raad van State zegt dit in haar advies op het wetsvoorstel. De Raad vindt dat het 'groepsprofijt' geen rechtvaardiging vormt voor het volledig afschaffen van de overheidsbijdrage en dat de beroepsgroep en de staat de kosten gemoeid met toezicht dan ook gezamenlijk moeten dragen.

COLLEGIALE TOETSING

Met deze laatste conclusie komen we bij het tweede motief van de overheid voor doorberekening, namelijk een financiële prikkel om te zorgen voor een efficiënte wijze van kwaliteits- en integriteitsbewaking binnen de beroepsgroep

zelf. Dit vanuit de gedachte: de vervuiler betaalt. Maar daarvoor is helemaal geen regeling meer nodig! De overheid is blijkbaar vergeten dat wij, lang voordat dit verplicht werd, al een goed werkend systeem van collegiale toetsing hebben ingevoerd. Een systeem waar net als van extern toezicht een sterk preventieve werking uitgaat. Inmiddels heeft deze regeling een wettelijk kader en strekt zij andere beroepsgroepen tot voorbeeld. De kosten van deze peer reviews, circa 800.000 euro, dragen wij als beroepsgroep al zelf. Daarenboven hebben wij dus geen extra prikkel nodig en dragen wij meer dan voldoende bij aan het toezicht op onze beroepsgroep.

GARANTIEFONDS

Omdat wij voorzagen – en zo bleek ook uit de nota naar aanleiding van het verslag – dat de minister ondanks onze bezwaren en de voormelde kritiek toch voet bij stuk houdt, hebben wij ingezet op een wetstechnische aanpassing in de vorm van een in te dienen amendement. Dit amendement voorzagen in de instelling van een garantiefonds dat wordt gevuld via een kleine heffing op iedere akte die in het Centraal Digitaal Repertorium wordt geregistreerd. Zo komen de kosten niet via de overheid uit de algehele middelen en dus ten laste van de gehele samenleving, maar jaarlijks bij de circa 1 miljoen burgers die gebruikmaken van de notariële diensten. Ook een niet onaanzienlijk deel van de samenleving. Ik geef onmiddellijk toe: 'best' is dat de kosten bestreden worden uit de algehele middelen, maar als daar in onze volksvertegenwoordiging geen draagvlak voor bestaat, dan is het fonds een prima 'second best'.

TWEE PIJLEN

U las goed dat ik schreef: 'Dit amendement voorzagen'. Inderdaad inmiddels is het alweer verleden tijd. Als beroepsorganisatie hebben we er bijna twee jaar zorgvuldig langs ambtelijke en politieke wegen aan gewerkt. Maar dan is er, op een paar meter voor de finish, toch de niet te voorziene grilligheid van het politieke momentum. En in de waan van de dag, met grote beroering rond een bewindspersoon, is er dan plots geen ruimte meer voor deze subtiele oplossing. Feit is dat ook met deze werkelijkheid geleefd moet worden. Voor dit moment resten er nog twee pijlen op onze boog. Allereerst de toezegging van de minister met ons het nut van de instelling van een garantiefonds te onderzoeken en als tweede onze Eerste Kamer aan wie ik een zorgvuldige, rechtstatelijke reflectie toevertrouw. ■

Jef Oomen | VOORZITTER KNB